

ROLNICZY. HANDLOWY I PRZEMYSŁOWY.

Dnia 11 Marca 1886 roku.

№ 10

27 Lutego (11 Marca) 1886 r.

Konkurs wzorowych gospodarstw rolnych.

Komissya wystawy inwentarza, rozpięła i na rok bieżący konkurs dla gospodarstw wzorowych, t. j. urządzonych praktycznie i mogących wykazać wysokie dochody.

Warunki konkursu rzeczzonego są następujące:

Gospodarstwa do konkursu przedstawione, rozdzielają się na kilkofolwarczne, stanowiące jedną całość pod względem administracyjnym, jednofolwarczne duże, mające przestrzeń większą od 300 morgów; średnie o przestrzeni większej nad 30 morgów, i małe, posiadające najwyżej 30 morgów.

I. W opisach gospodarstw rolnych trzech pierwszych kategorii, objąć należy:

a. 1) Położenie: gubernia, powiat, gmina, parafia, stacya pocztowa. Warunki klimatyczne i geognostyczne; przestrzeń, ze szczególnym wykazaniem ilości ogrodów, gruntów ornych, łąk, pastwisk, lasów, wód, nieużytków, ile możności poparte mapką odrębną. Środki komunikacyjne: odległość od rynków zbytu, zakładów fabrycznych i przemysłowych, związek z rolnictwem mających.

2) Czynniki gospodarcze. Rodzaj warstwy rodzajnej i podłoża, z wykazaniem różnic na pojedynczych łanach pod względem natury gruntu i jego położenia. Plan sytuacyjny budynków gospodarczych, ogrodzeń i ich opis, ze szczególnym uwzględnieniem ulepszeń, przez kierującego gospodarstwem wprowadzonych. Rozkasyfikowanie gruntów ornych, łąk i pastwisk, z uwzględnieniem klasyfikacji przez Towarzystwo Kredytowe Ziemskie przyjętej. Ilość i jakość inwentarza roboczego. Cena służby stałej, najmu dziennego, roboty akordowej o ile ta ostatnia jest stosowaną. Ilość robotnika i środki przedsiębrane w celu jej zwiększenia. Czy gospodarstwo zaprowadzone jest przez samego właściciela lub jego zastępcę, czy też oddane w dzierżawę, a w tym ostatnim razie na jakich warunkach?

W gospodarstwach kilkopolowych opisać ogólny ustrój zarządu i wzajemny stosunek gospodarczy pomiędzy pojedynczymi folwarkami.

3) Służebność: szczegółowe wyjaśnienie tak pastwiskowych, jak i drzewnych i t. p. i wpływ, jaki na gospodarstwo folwarczne wywierają.

b. Gospodarstwo rolne:

1) Kierunek produkcji roślinnej, opis płodozmianów z motywami ich zaprowadzenia.

Uprawa mechaniczna, sposób jej prowadzenia, narzędzia w tym celu używane, jako to: pługi, pogłębiacze, radła, drapacze, grubery, spulchniacze, brony, walce i t. p. Głębokość orki i ich następstwo, wykonywanie i ilość robót pomocniczych.

2) Uprawa chemiczna. Wykazanie produkcji nawozu, zapewnienie dostatecznej ściółki i środków przedsiębrane w celu zwiększenia jej ilości, sposób przechowywania nawozu i obchodzenia się z nim w budowlach i na okólnikach, urządzenie tych ostat-

nich. Zakładanie i prowadzenie kup kompostowych, użycie nawozów pomocniczych, jako to: popiołów, marglu, wapna, gipsu, mączki z kości i t. p. Stosowanie torfów i szlamów. Ogólna ilość produkowanego nawozu, siła i kolej gnojenia; czy ustrój gospodarstwa rolnego pozwala na wywózkę nawozu we właściwych peryodach. Obchodzenie się na polu z wywiezionym nawozem.

3) Osuszanie pól, wyrównywanie ich powierzchni, usuwanie kamieni i gniazd zwianych, wypalanie gruntów gliniastych, prowadzenie karczunków i t. p.

4) Wyrozumowany szczegółowy opis sposobu uprawy pod każdą z roślin gospodarczych. Wybór i przygotowanie nasienia, wykonanie zasiewu, użycie siewników, sadzenie okopowych, ilość używanego nasienia. Pielęgnowanie roślin podczas ich wegetacji, pilenie, okopywanie, obsypywanie, stosowanie pognojów. Narzędzia przy pielęgnowaniu zasiewów używane. Środki przedsiębrane przeciw owadom uszkadzającym rośliny i chorobom roślin.

5) Żniwo, sposób jego wykonania, sierp, kosa, żniwiarki. Postępowanie z wyżętym lub wykoszonym zbożem, jego dosuszanie. Przeciętny koszt zbioru każdego rodzaju rośliny. Zbiór okopowych, kopaczki, widełki do wyważania roślin okopowych.

6) Zwożenie zboża i okopowych, ich przechowywanie w stodołę i na polu, w piwnicach i kopcach. Wozy, sanie, skrzynie, sposób młocki, młocarnie i cepy. Przeciętny koszt porównawczy omłotu ręką i maszyną. Doczyszczanie ziarna i jego przechowywanie w śpiżniach. Młynki i wialnie. Średni urodzaj z ostatnich trzech lat, z uwzględnieniem różnych uprawianych odmian w danym gospodarstwie, wagi ziarna, stosunku wagi ziarna do ilości słomy, i na koniec ceny zboża.

7) Produkcja paszy sztucznej i łąkowej. Rodzaj uprawianych roślin pastewnych na siano przeznaczonych, zasiewy mieszane.

8) Natura łąk i gatunek zbieranego siana, sposób zbioru, kosiarki, przetrząsacze, grabie mechaniczne. Suszenie siana i jego ilość zbierana z morga. Nawodnienie łąk, sposób przeprowadzenia tej melioracji, jej koszt i skutki.

9) Produkcja chmielu, tytoniu, szczeci, marzanny i t. p. roślin fabrycznych.

c. Chów inwentarza. Cel i kierunek hodowli każdego gatunku utrzymywanych inwentarzy. Sposób przygotowania paszy i jej normy dla każdego rodzaju zwierząt gospodarczych, wychów zwierząt młodych, na rzeź i do chowu przeznaczonych. Użytkowanie braków i produkowanie opasów. Przy opisie szczegółowym hodowli koni, bydła rogatego, owiec i t. d., wykazać należy: rodzaj rasy i jej pochodzenie, sposób żywienia i pielęgnowania. Koszt utrzymania zwierzęcia, wartość wytwarzanych przez takowe produktów, jako to: przychowku, mleka, wełny, mięsa i t. d., przeciętną wartość dorosłej sztuki i ostateczne rezultaty pieniężne, z hodowli osiągnięte, a nadto, przy utrzymywaniu krów mlecznych, ilość otrzymywanego mleka, oraz sposób spieniężania go; przy chowie owiec przeciętną ilość wełny strzyżonej ze sztuki i średnią cenę, po jakiej w ciągu ostatnich trzech lat wełna sprzedana została. W dalszym ciągu hodowli uwzględnić należy chów ptactwa domowego, gospodarstwo rybne, pszczelnictwo i jedwabnictwo, przyczem dokładnie opisać należy sposoby i koszty utrzymania, oraz wykazać zyski, jakie każda z powyższych gałęzi hodowli zapewnić jest w stanie.

d. Gospodarstwo przemysłowe. Opis zakładów przemysłowych.

wych, w ścisłym związku z rolnictwem znajdujących się; korzyści z tego połączenia wynikające. Czy przerabia się produkt surowy wyłącznie własnej produkcji, czy też i z postronnego zakupu, i w jakiej ilości? Jaki procent dają gospodarstwa przemysłowe?

e. *Gospodarstwo leśne.* Natura i rodzaj lasów, stan drzewostanów; czy istnieje gospodarstwo leśne i w jakim kierunku produkcji jest prowadzone. Sposób spieniężania drzewa. Użytkowanie odpadków leśnych, pędzenie smoły, dziegciu, terpentyny, oleju, tranu drzewnego i t. p.

f. *Ogrodnictwo:* obszerność ogrodów, rodzaj drzew owocowych, szkółki, użytkowanie i spieniężanie owoców, warzywnictwo, oraz dochód czysty, osiągany z ogrodów, względnie do ich wielkości.

g. *Rachunkowość:* sposób jej prowadzenia, rejestra gospodarcze. Kapitał obrotowy. Pogląd na stopniowy wzrost i rozwój gospodarstwa, jego stan obecny w porównaniu ze stanem w chwili nabycia, zestawienie ówczesnej produkcji z teraźniejszą.

h. *Czysty dochód.* Wykazanie dochodów i rozchodów z ostatnich trzech lat. Zestawienie dochodu czystego z wartością, jaką całość gospodarstwa przedstawia. Wykrycie tej wartości. Procent, rozkład dochodów na morgi użytkowe. Wartość sprzedażna.

i. Czy i jakie w obec upadku cen, zwłaszcza pszenicy i obecnego przewrotu w stosunkach handlowych, zamierzone są zmiany w dotychczasowym kierunku produkcji gospodarczey?

k. Stan ludności, jej wykształcenie, ochrony, szkółki, zapewnienie pomocy lekarskiej, kasy pożyczkowe, środki zastosowane w celu umoralnienia i pobudzenia do pracy.

II. *Gospodarstwa małe,* najwyżej 30 morgów zawierające:
1) Położenie: gubernia, powiat, gmina, parafia, stacya pocztowa. Warunki położenia, oraz ekonomiczne, t. j. czy to jest kolonia w pełnej, nierozdzielnej całości, czy też składa się z pojedynczych, rozrzuconych części. Przestrzeń ogólna osady, ze szczegółowym wykonaniem tak części pojedynczych, rozrzuconych, w skład jej wchodzących, jak i ogółu ogrodów, gruntów ornych, łąk, pastwisk, lasu, wód, nieużytków, ile możności z dodaniem odrębnej mapki. Wspólności pastwiskowe, oraz służebności pastwiskowe i drzewne i inne, osadzie przysługujące. Stopień wykształcenia właściciela i jego rodziny, z uwagą i na to, czy wprowadzone są w ostatnich czasach pewne ulepszenia i udogodnienia w urządzeniu mieszkań i w sprzętach domowych.

2) *Czynniki gospodarskie:* rodzaj warstwy rodzajnej i podłoża, z wykazaniem różnic na pojedynczych kawałkach pod względem natury gruntu i jego położenia. Plan sytuacyjny budynków i ogrodzeń i ich opis szczegółowy. Rozklasyfikowanie gruntów ornych, łąk i pastwisk, według klasyfikacyi przez Tow. Kredytowe Ziemskie przyjątej. Ilość i jakość inwentarza roboczego. Ilość osób rodzinę właściciela składających i służby. Czy istnieje potrzeba donajmu?

b. *Gospodarstwo rolne:* 1) Kierunek produkcji roślinnej, kolej płodów. Uprawa mechaniczna, sposób jej prowadzenia; narzędzia w tym celu używane.

2) Obchodzenie się z nawozami zwierzęcymi i ilość ich rocznie produkowana. Nawozy pomocnicze. Siła i kolej gnojenia. Obchodzenie się z wywiezionym nawozem na polu.

3) Osuszenie pól, usunięcie kamieni i t. p.

4) Sposób przygotowania roli pod każdą z roślin gospodarczych. Wybór nasienia, ilość używanego nasienia. Pielęgnowanie roślin podczas ich wegetacyi, pielanie, okopywanie i t. p. Narzędzia do tego używane.

5) Żniwo, sposób jego wykonania, sierp, kosa; postępowanie z wyżętym lub wykoszoną zbożem, jego dosuszanie.

6) Zwożenie zboża i okopowych, ich przechowywanie w stodołę i na polu, w piwnicach i kopcach. Wozy i sianie, czy parokonne, czy jednokonne? Młocka, czyszczenie zboża i jego przechowywanie. Średni urodzaj z ostatnich trzech lat, waga ziarna, gdzie się odbywa sprzedaż zboża i po jakich cenach?

7) Uprawa roślin pastewnych, wyki, koniczyny i t. p.

8) Natura łąki i zbieranego siana. Ilość jego z morga zbierana. Środki używane do poprawy łąk.

9) Produkcya roślin fabrycznych, jak buraki cukrowe, len,

konopie, chmiel i t. p., gdzie się odbywa ich sprzedaż i po jakich cenach?

c. *Chów inwentarza.* Ilość i jakość inwentarza, prócz roboczego. Sposób karmienia roboczego i dochodowego inwentarza, zimą i latem. Przeciętna wartość dorosłej sztuki; ilość mleka z krowy rocznie otrzymywana. Przeciętna ilość wełny z owcy; cena otrzymywana w ostatnich trzech latach za wytwarzane na sprzedaż produktu, jako to: cena przychowku, mleka, sera, wełny i t. d. Rezultaty pieniężne z hodowli osiągane. Hodowla ptactwa domowego, pszczoł i t. p., przyczem dokładać opisać sposób i koszt utrzymania, oraz wykazać zyski, jakie pojedyncze gałęzie tej hodowli przynoszą.

d. *Przemysł.* Przemysł domowy, wyrób płótna, samodziału, koszyków i t. d. Czy tylko z własnego produktu i czy na swoją potrzebę lub czy i na sprzedaż? W jakiej ilości i po jakiej cenie sprzedaż ma miejsce?

e. *Gospodarstwo leśne.* Jeżeli osada ma swój kawałek lasu, jaki rodzaj jest drzewa i jakie się prowadzi gospodarstwo. Czy odmładzanie ma miejsce i czy zagajniki są należycie od zniszczenia strzeżone?

f. *Ogrodnictwo.* Ilość i jakość drzew owocowych, szkółki drzew, użytkowanie i spieniężanie owoców, warzywnictwo.

g. Wykazanie przybliżone dochodu brutto i wydatków, oraz otrzymywanego czystego dochodu, po opędzeniu codziennych potrzeb właściciela i jego rodziny z nim współpracującej.

Osoby pragnące przyjąć udział w konkursie, mogą zgłaszać się do kancelaryi komisyyi wystawowej w Warszawie (Krakowskie-Przedmieście, pałac hr. A. Potockiego, Nr. 32). Najdalszy termin nadsyłania opisów gospodarstw oznaczono do dnia 15 kwietnia r. b. Komisya specjalna sprawdzi uprzednio na gruncie opisy, oceni stan gospodarstwa, i w czerwcu podczas wystawy przyzna nagrody.

Sędziami konkursu gospodarstw wzorowych są następujący pp: Adam Goltz przewodniczący, dr. Tadeusz Kowalski sprawozdawca, oraz Władysław Przyłubski, Feliks Zakrzewski, Gabryel Godlewski, Gustaw Wiercieński, Mikołaj Gosiewski, Reklewski, Adam Michalski, Aleksander Kłobukowski, Jan Zieliński, Leon Dmochowski jako członkowie.

Byłoby bardzo pożądanem, aby ziemianie nasi, *pro bono publico*, wpływem swoim zachęcali odznaczających się w ich okolicach drobnych rolników i w ogóle gospodarzy, do przyjęcia udziału w rzeczonym konkursie.

Bardzo doniosłe są opisy wzorowych gospodarstw włościańskich; zasługą będzie tych z pośród ziemian, którzyby opis takiego gospodarstwa pojedynczego lub całej osady, raczyli komitetowi nadesłać.

Przyczyny coraz większego szerzenia się pasożytów.

Niezaprzeczalnie wzrasta liczba pasożytów niszczących rośliny hodowane, szkodniki te upowszechniają się i przewyższają na szkodliwość swoją szarańczę. Ta ostatnia pojawiała się co kilka lat i nawiedzała niektóre kraje; upowszechniające się pasożyty teraźniejsze występują co rok i szerzą się na wszystkie strony. Pasożytem upowszechnionym we wszystkich północnych krajach rolniczych Europy i Ameryki jest zaraza ziemniaków; pasożytem trapiącym winnictwo jest filoksera, a nieznaczące dawniej, stają się coraz groźniejszymi i występują teraz w krajach, w których przed pół wiekiem były nieznane. Część tych szkodników pochodzi z Ameryki i na odwrót przeszły niektóre z Europy do Ameryki. Podobnie do niektórych chwastów, które się w Europie przez płody amerykańskie upowszechniły, rozchodzi się wielka część pasożytów przez śmiecie miejskie, zawierające

szczątki opakowania towarów zagranicznych. Filoksera dostała się do Francji z winoroślą amerykańską. Tak samo drugi niszciciel winorośli, zwany „peronospora viticola.“ Z Chili do Europy dostał się grzyb niebezpieczny dla wszystkich roślin młynowatych (ślazowatych) „puccinia malvarum.“ Mól mąkowy niewiadomy w Europie, pochodzi z Ameryki i jest teraz powszedni w młynach europejskich. Drugą przyczyną jest siew nasion nie dosyć czystych. Kaniańka, pasożyt pokrzyw, lnu i koni-czyny jest pasożytem bardzo jawnym i dla tego łatwym do tępienia. Mimo to nie należy do osobliwości koniczyna zanieczyszczona kaniańką. Trzecią przyczyną jest niebaczność na rośliny dzikie, szerzące pasożyty, wspólne z niektórymi roślinami rolniczymi. Berberys doznaje tępienia, bo z niego przechodzą rdza i śnieć na zboża. Są okolice niemające berberysu, a przecięt nie wolne od śnieci i rdzy, bo te pasożyty znajdują się na trawach rosnących na brzegu pól ornych. Pszenica zasiana jest wolną od śnieci, a wydaje śnieciastą, bo się śniecią zaraża od dzikich traw śnieciastych. Trawami takimi są perz i miodunka. Niektóre pasożyty żyją na gnijącym drzewie lub słomie. Przez łodygi gnijące, a żyjące pasożytnie rośliny, szerzą się te ostatnie. Szkodniki podobne do nematodów burakowych mnożą się silnie na polach wyjętych z pod porządku płodozmiennego i używanych nadto długo pod jedną i tę samą rośliną. Przeciw temu twierdzeniu nie należy stawiać łąk dzikich i lasów, bo najprzód zarosła dzikie, zielne czy drzewne składają się z różnych gatunków roślin. Powtórka przyroda jest w tworzeniu lasów wyraźnie płodozmienną. Prawda ta zaprzeczana i wyszydzana (u nas) przed trzydziestu laty, jest dziś powszechnie uznawana. Zmieniono tylko jej nazwę i podciągnięto pod system Darwina, zowiąc ją „walką drzew o swój byt.“ Pasożyty darzą się na roślinach słabowitych. Mnożenie się silne pasożytu „dethlora sphoroides“ na topolach włoskich czyli piramidalnych, bywa przypisywane niewłaściwemu rozmnażaniu tych topól wyłącznie przez odkłady czyli zrazy. Szerzenie się pasożytów szkodliwych roślinom może być wstrzymane przez tępienie wszystkiego co sprzyja tym szkodnikom.

ROZMAITOŚCI.

Melioracye rolnicze. Oprócz prac premiiowanych na konkursie *Gazety Rolniczej* szczególną uwagę zwróciła rozprawa z godłem: „Praca wzbogaca“, w której zalecone są bardzo tanie, lecz nadzwyczaj korzystne melioracye, kosztujące zaledwie po 2 rub. 50 kop. na morg. Praca ta z powodu zbytniej specjalności nie mogła być premiiowana, poleconą jednak została do druku i wyznaczono specjalną delegacyę dla obejrzenia dóbr autora, gdzie zaprowadzone zostały te melioracye. Po rozpieczętowaniu kopery dołączonej do rozprawy okazało się, że jej autorem jest p. Władysław Habdank Korzybski, właściciel dóbr Rudnika. Melioracye zaprowadzone w Rudniku, pomimo swój taniości, są doniosłe, polegają bowiem na osuszeniu gruntów bagnistych, sapowatych i gliniastych, oraz na innych robotach mających na celu prędkie i tanie podniesienie przyrodzonej urodzajności roli. Nadto autor zaleca nowy sposób prowadzenia gospodarstw rolnych w celu podniesienia dochodów. Praca p. Korzybskiego, objaśniona odpowiednimi rysunkami, dzieli się na 6 następujących rozdziałów:

- 1) O głównych własnościach fizycznych gruntów ornych.
- 2) W jaki sposób rośliny czerpią potrzebne im pokarmy z roli i od czego przeważnie zależą większa lub mniejsza urodzajność gruntów.
- 3) O osuszeniu gruntów cierpiących skutkiem nadmiaru wilgoci, przeważnie za pomocą prawidłowej uprawy mechanicznej, z przytoczeniem przykładów z praktyki zaczerpniętych.
- 4) Praktyczne sposoby prowadzenia robót melioracyjnych w najrozmaitszych wypadkach, tanio i trwale.
- 5) Ogólne zasady prawidłowej uprawy gruntów, aby przyrodzoną normalną ich urodzajność podnieść do odpowiedniego *maximum*, niezależnie od użycia nawozów stajennych i chemicznych.
- 6) W jaki sposób należy prowadzić go-

spodarstwa rolne, aby podnieść czysty z nich dochód, stosując się do obecnych warunków ekonomiczno-społecznych naszego kraju.

Redakcyja *Gazety Rolniczej* ze względu na ważność kwestyi stosownie do życzenia autora, odniosła się do znanych w świecie rolniczym pogawiaek naukowych, z prośbą o krytyczną ocenę teoretycznej części rozprawy, na której autor oparł praktyczne swoje wnioski. Do sprawdzenia zaś na miejscu robót melioracyjnych komisya konkursowa wyznaczyła delegacyę, do grona której zaproszono dr. Tadeusza Kowalskiego, Adama Przanowskiego, Jeziorańskiego, Tymoteusza Żuniewskiego. Delegacya zamierza podobno zjechać na grunt w początku wiosny, aby osobiście przekonać się o skuteczności robót melioracyjnych przez p. Korzybskiego zalecanych.

Produkcya nafty w Rossyi. Według danych urzędowych, produkcya nafty w Rossyi powiększa się z osobliwym pośpiechem. Produkcya z roku 1883 była dwanaście razy większą od produkcyi roku 1874; w roku 1874 otrzymano bowiem 5.200.000 pudów nafty, w roku zaś 1883 już 60.400.000 pudów. W roku 1881 otrzymano 40.500.000 pudów nafty, w 1882 roku 50.500.000, z czego widać, że produkcya wzrasta każdorocznie o 10.000.000 pudów. Prawie wszystka nafta pochodzi z gub. Bakińskiej, bowiem w obwodach Kubańskim i Tereckim, oraz w gub. Tyfińskiej, Elizabetposkiej i Dagestanie ilość otrzymywanej nafty nie przewyższa 400.000 pudów. Według tychże danych urzędowych, nafta kaukazka wyparła w Państwie Rosyjskiem naftę amerykańską, a nawet współzawodniczy z nią za granicą. Wyrób smarowideł z odpadków naftianych również wzrasta; w roku 1883 otrzymano ich 1.263.726 pudów, czyli o 71% więcej niż w r. 1882. Sprawozdanie departamentu górniczego uskarża się tylko na to, że wyrób nafty nie stoi na równi z zagranicznym. Z nieoczyszczonego oleju skalnego otrzymują na Kaukazie zaledwie 33% nafty, 67% idzie zaś na opał, zamiast węgla kamiennego, drewna lub torfu.

Jeszcze o hodowli świń. W skutek nieustannego zachęcania do większej produkcyi płodów zwierzęcych postępuje i szerzy się mleczarstwo. Czy hodowla świń jest trudniejszą, wymaga większych nakładów lub dostarcza płodów mniej pokupnych niż nabiał? Nie! Hodowlą świń uzupełnia się mleczarstwo. Hodowla świń nie postępuje u nas, bo sprowadzane do kraju rasy angielskie nie darzą się, są niewytrwałe na słoty i zimno. Jak były wyjątkiem przed trzydziestu laty, tak pozostały wyjątkiem. Angielskie rasy białe są u nas za mało płodne, a prosieta tych rass nadto czułe na słotę i zimno, aby się te rasy szerzyć mogły. Trwalszemi są rasy czarne, mianowicie berkska czyli berkszyrska i polandska. Amerykanie trzymają się rass czarnych. Oni nie ustępują Węgrom w zamięłowaniu hodowli świń i nie mają zwyczaju trzymania ich bez potrzeby w stajni. Najlepszą rasą czarną jest rasa poland. Acz bardzo tuczna, należy do większych niż średnie. Rozmiary samury wytuczonych są np. następujące: Długość głowy 25 centm.; długość grzbietu razem z szyją, czyli od głowy do ogona 130 centm.; wysokość nóg do łokcia 30 centm.; objętość ciała tuż przy nogach przednich 175 centm.; objętość ciała czyli kadłuba z brzuchem 185 centm.; objętość w kierunku długości 297 centm. Świnia ta ważyła 236 klg. (59 [fnt.], krew 6 klg., wnetrzności 24, mięso i kości 85½, a słonina i sadło 106½ klg. Wytuczona została jeździenną szrotą w ciągu trzech miesięcy.

Małe lokomobile. Lokomobila o sile parowej dwu do czterokonnej można poruszać każdą młocarnią, sieczkarnią, młyn, pompą, torfiarką i t. d. Każdy budowniczy machin potrafi ustawić taką lokomobilę i nauczyć obchodzenia się z nią i każdy zdolny kował wystarcza do prowadzenia jej. Używając lokomobili do utrzymania w ruchu młocarni, potrzebującej sześć koni fornałskich, trzeba dziennie 4 centnary węgla i 8 robotników. Za to ma się młockę regularniejszą i wymłaca o 25 do 30% więcej niż kołmi. Do wozienia wody wystarcza jeden koń średniej wielkości. Do przewożenia lokomobili na twardej drodze wystarcza para koni. Na miękkiej trzeba czterech koni. Lokomobila mała kosztuje 600 do 750 rubli. Nakład ten opłaca się oszczędzeniem koni, które się w kieracie rujnują, możliwością robót maszynowych w czasie, kiedy konie do robót polnych są potrzebne, o wiele regularniej-

szym ruchem, mniejszém zużywaniem się machin poruszanych lokomobila niż kieratem, i możnością użycia téj karmy do tuczenia lub na mleko, której potrzebowały konie używane do kieratu.

Elewatory. Projekt nowego urządzenia magazynów zbożowych (elewatorów) z wydawaniem pożyczek na złożone w nich towary jest już wypracowany. Według projektu budowa i eksploatacja elewatorów, oraz organizacja operacji pożyczkowych należeć będzie do rządu; elewatory winny mieć nie tylko pomieszczenie dla zboża, ale i urządzenie do ważenia i ładowania zboża. Klasyfikacji gatunków zboża dopełniać będą inspektorowie rządowi, którzy pobierać mają wynagrodzenie z zysków od operacji finansowych i z opłat za dopełnienie klasyfikacji od właścicieli ładunków zbożowych. Dla rozstrzygnięcia sporów, które mogą wyniknąć przy klasyfikacji zboża, będzie utworzony specjalny sąd apelacyjny pod prezydencją zarządzającego oddziałem Banku Państwa, złożony z przedstawicieli rolnictwa, handlu i komitetów giełdowych. W razie braku miejsca może być dopuszczane mieszanie ładunków zboża jednogatunkowych, należących do różnych właścicieli. Jako gwarancja całości i gatunku ładunku zbożowego wydawane będą przez zarząd składu warranty, na które Bank Państwa udzielać będzie pożyczki, stosownie do ceny giełdowej zboża w czasie ich udzielania, co wszakże nie będzie przeszkadzało sprzedaży ładunków pod warunkiem zaznaczenia cessy na warrancie. P. minister skarbu w porozumieniu z właściwymi zarządami, będzie udzielał pozwoleń ziemstwowi i instytucjom miejskim na zakładanie składów w wewnętrznych rynkach zbożowych, lecz nie inaczej, jak w pobliżu stacji dróg żelaznych, przystani rzecznych i w ogóle w miejscach ożywionego handlu zbożowego.

Nowy sposób chowania ciał. Pewien inżynier paryzki proponuje, aby ciała zmarłych za pomocą galwanoplastyki pokrywać metalem. Pancerz taki mógłby być sporządzony z cynku, miedzi, srebra lub złota, stosownie do zamożności zmarłego i przywiązania pozostałej rodziny. Wynalazca robił już odpowiednie doświadczenia na 11-tu zwłokach ludzkich i 100 zwierzęcych, i zapewnia, iż metoda jego posiada następujące zalety: drogie istoty zachować można na zawsze, wspomnienie ich nieustannie uprzytomnione; powietrze i woda nie będą zanieczyszczane, rozwojowi zarazy położy się tama; zwłoki pozostają zachowane dla badań sądowych i naukowych, na koniec gotowe będą od razu, bez wielkich kosztów dla państwa i gmin, pomniki zasłużonych mężów, których ojczyzna pragnie uczcić.

Sprawozdanie tygodniowe.

Bank Kredytowy Donimirski, Kalkstein, Łyskowski i Sp. w Toruniu.

Toruń dnia 8 marca 1886 r.

W ubiegłym tygodniu były pierwsze dni bardzo zimne, następnie temperatura znacznie się podniosła, śniegi wielkie spadły, a od wczoraj już znowu dochodzi mróz do 12 st.

Na targach amerykańskich utrzymały się ceny nieomal bez zmiany. Popyt był dobry, a eksporterzy, którzy dotąd od interesów się wstrzymywali, wystąpili jako kupujący. Zapasy kontrolowane zmniejszyły się ponownie, lecz zawsze jeszcze o kilka milionów buszli są wyższe niż przed rokiem, chociaż przez styczeń i luty o 5 milionów więcej się obniżyły niż w tym samym czasie roku przeszłego.

Z Anglii wiadomości są dobre, ceny pszenicy krajowej pozostały bez zmiany, ziarno zagraniczne było bardzo poszukiwane i drożej płacone.

We Francji interes szedł ospale, młynarze pozostają z wielkimi zapasami maki, wstrzymują się zupełnie od kupna, ceny więc zeszlotygodniowe zaledwie zdołały się utrzymać.

W Hollandyi tak na pszenicę jak żyto nie było chęci do kupna, w Belgii natomiast interes był bardzo ożywiony przy cenach mocnych.

Na targu naszym w pierwszych dniach ubiegłego tygodnia słabsze trochę panowało usposobienie, ceny przeszlotygodniowe nie dawały się w zupełności osiągać; ostatnie dni znów targi nasze wzmocniły, lecz tylko na pszenicę. Żyto nie było poszukiwane a ceny o 1—3 mr. znów się cofnęły. Na koniczyzny popyt się trochę zwiększył, lecz przeważnie tylko na gatunki wyborowe.

Płacono za 1000 kilogr.

Pszenica transito	115—133 fun.	110—128 Mrk.
krajowa pstra	120—128 "	133—138 "
krajowa "	126—131 "	136—140 "
" jasna	120—126 "	138—142 "
" wyborowa	126—133 "	142—145 "
Żyto transito	115—128 "	80—93 "
" krajowe	115—122 "	114—118 "
" "	122—125 "	118—120 "
Jęczmień rossyjski		85—110 "
" krajowy		100—125 "
Owies rossyjski		95—107 "
" krajowy		110—122 "
Groch na paszę		112—116 "
" kuchenny		120—135 "
" Victoria		120—145 "
Rzepak grubo ziarnisty		185—200 "
Rzepak		180—195 "
Zubin niebieski		70—80 "
Zubin złoty		70—85 "
Wyka czarna		110—115 "
Kuch rzepakowy		4,20—5,00 "
Kuch lniany		6,00—6,80 "
Otręby pszenne		3,30—3,50 "
Otręby żytaie		3,40—3,80 "
Koniczyzna czerwona za centnar		25—48 "
" biała		20—45 "
Tymotka		15—20 "

W Hamburgu usposobienie i ceny okowity bez zmiany.

Płacono:

loco bez beczki marek	21 $\frac{3}{4}$	co odpowiada franko Aleksandrowo po potrąceniu wszelkich kosztów i wartości beczki za wiadro 80%.	kop. 42
w beczk. kontrak. loco	26 $\frac{1}{2}$		57
na grudzień	26 $\frac{1}{2}$		57
na grudzień-styczeń	26 $\frac{1}{2}$		57
na kwiecień-maj	26 $\frac{1}{4}$		58
na maj-czerwiec	26 $\frac{3}{4}$		58
na czerwiec-lipiec	27 $\frac{1}{4}$		61
na lipiec-sierpień	29 $\frac{1}{4}$		68

Dzisiejsze kursa berlińskie.

Rossyjskie banknoty	204.95	Mrk.
Pszenica kwiecień maj	155.00	"
wrzesień-październik	165.50	"
New-York	95 $\frac{1}{4}$	"
Żyto loco	134.00	"
kwiecień-maj	136.70	"
maj-czerwiec	138.00	"
wrzesień-październik	141.00	"
Olej rzepakowy, kwiecień-maj	44.20	"
wrzesień-październik	46.30	"
Okowita loco	36.20	"
kwiecień-maj	37.50	"
wrzesień-październik	39.50	"